

STORTINGET

Representantforslag 129 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Tobias Drevland Lund, Mimir Kristjánsson og Sofie Marhaug

Dokument 8:129 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Tobias Drevland Lund, Mimir Kristjánsson og Sofie Marhaug om å prioritere kraften strengere

Til Stortinget

Bakgrunn

Kraftsituasjonen i fremtiden er avhengig av en rekke politiske valg. Forslagsstillerne mener at man må bruke mer kraft for å kutte klimagassutslipp, men ikke alle kraftkrevende planer er automatisk gode klimatiltak. Nye næringer som er ekstremt kraftkrevende, seiler opp, uten at det er riktig å kalle dem klimavennlige. Både storskala kommersiell kryptoutvinning og ukritisk databruk til for eksempel kunstig intelligens kan bli ekstremt kraftkrevende. For store vyer fører til økt press på naturen i form av behov for mer kraftutbygging.

Forslagsstillerne mener det er behov for å prioritere kraften strengere for å unngå kraftunderskudd, ta vare på naturen og bruke den verdifulle kraften på nødvendige klimakutt – slik at man kan beholde industriarbeidsplasser på fastlandet. Kraft er ikke en uendelig ressurs, heller ikke den fornybare kraften, og må derfor behandles som en begrenset ressurs.

Dagens markedsliberale anarki, der hovedprinsippet er førstemann til mølla, er fullstendig uegnet til å møte fremtidens kraftbehov.

I forbindelse med strømnnettutvalgets rapport, som ble lagt frem sommeren 2022, kom det en rekke hø-

ringsinnspill om kriterier for tildeling av kraft. Naturvernforbundet ba om «en ordning hvor relevante myndigheter prioriterer mellom de innmeldte prosjekter ut ifra samfunnsnytte», og listet opp følgende kriterier: «klimagevinst, arealforbruk og energiforbruk, verdiskaping og hva som produseres». Også LO ønsket seg strengere kriterier:

«LO mener utvalget burde drøftet de ulike sidene ved en køordning der kriterier for tilgang, som sysselsetting, ringvirkninger i lokalsamfunnet, og klimagassutslipp inngikk.»

Statnett har også, i et brev til Olje- og energidepartementet i desember 2022, bedt om en revurdering av regelverket. De skriver:

«Bestemmelsen om tilknytningsplikt ble etablert i en annen tid, med kraftoverskudd og relativt begrensede planer om ny kraftbasert virksomhet. Situasjonen er nå snudd på hodet, med et energioverskudd som reduseres raskt, og få planer om ny kraftproduksjon.»

Regjeringen har ikke tatt noen av disse innspillene til følge, men i stedet innført et modenheitskriterium. I tillegg jobber regjeringen med en forskrift om å prioritere eksisterende industri. Forslagsstillerne mener at disse tiltakene er langt fra nok til å prioritere kraften på en klok måte.

Forslagsstillerne fremmer derfor fire forslag som kan bøte på fremtidig sløsing med kraften.

For det første må store, kraftkrevende prosjekter behandles som politiske avgjørelser, og ikke overlates til første mann til mølla-prinsippet.

Forslagsstillerne mener det er klokt med kriterier for tildeling. Men en vanlig innvending mot slike kriterier er at tildelingen er vanskelig å gjennomføre i prak-

sis. Forslagsstillerne mener derfor at kriteriet om samfunnsnytte bør ledsages av politisk behandling av tilde-linger på over 25 MW.

Store, samfunnsmessige beslutninger bør behan-les politisk. I dag har man for eksempel en grense på 15 mrd. kroner for prosjekter knyttet til utvinning og pro-duksjon av norsk olje og gass. At man skal ha en lignen-de ordning for store, kraftkrevende prosjekter – enten det skulle være nye datasentre, hydrogen- eller ammo-niakfabrikker eller andre kraftkrevende prosjekter – mener forslagsstillerne er et godt prinsipp.

Videre bør storskala kommersiell kryptoutvinning forbys. Denne næringen er ekstremt kraftkrevende. Det meste av kryptovaluta, blant annet den største valutaty-pen bitcoin, utvinnes, eller mines, gjennom «proof of work»-metoden. Programvare bruker energi på å løse komplekse matteproblemer, og den første datamaski-nen som finner løsningen på problemet, tildeles valuta-enheter.

Siden verdien av en valutaenhet kan være svært høy målt i ordinær pengeverdi, ønsker flere og flere å utvin-ne kryptovaluta – spesielt bitcoin. Når flere konkurrerer om å mine den samme valutaenheten, blir mattestykke-ne mer detaljerte, og det krever mer energi å komme til riktig måltall. Selve utvinningen skaper ingen reell verdi utenom å være et bevis på hvem som har brukt mest energi på å løse problemet.

Med dagens system kan datasentre som driver med kryptovaluta, fremstå som «modne» hvis de har kom-met langt nok i å etablere denne typen kraftkrevende virksomhet. Samtidig er antallet arbeidsplasser svært begrenset, og formålet er ikke utpreget samfunnsnyttig eller klimavennlig.

Også ordinære datasentre kan by på kraftutfordrin-ger. Her bør det prioriteres strengere, selv om forslags-stillerne ikke er prinsipielle motstandere av alle data-sentre. Dette bringer en videre til det andre forslaget,

som handler om å innføre et konkret kriterium for tilde-ling av kraft, som hensyntar arbeidsplasser, klima og na-tur – i tråd med innspillene til strømnnettutvalgets rap-port.

Sist, men ikke minst, foreslår forslagsstillerne å stan-se videre elektrifisering av sokkelen. Mye av sokkelen er allerede vedtatt elektrifisert, men store prosjekter gjen-står fortsatt, enten fordi vedtakene ennå ikke er fulgt opp (som for eksempel Melkøya, Draugen og Njord) el-ler fordi det ikke er fattet vedtak (Konkraft anslår at ca. 7 TWh gjenstår). Selv om elektrifisering pynter på Norges nasjonale klimaregnskap, er det høyst usikkert om det har noen reell klimaeffekt. I stedet flytter man utslippe-ne, når den fossile energien eksporteres og forbrennes i utlandet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om inn-føring av en grense for krafttildeling på 25 MW, der alle prosjekter som krever denne mengden kraft eller mer, skal stortingsbehandles før en eventuell tildeling.
2. Stortinget ber regjeringen innføre et kriterium om samfunnsnytte for tildeling av kraft, som tar hensyn til arbeidsplasser, klima og natur.
3. Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid for å utrede et forbud mot storskala kommersiell kryp-tovalutautvinning.
4. Stortinget ber regjeringen sette vedtatte planer om videre elektrifisering av norsk olje- og gassproduk-sjon i bero, samt si nei til nye søknader om elektrifi-sering.

4. april 2024

Geir Jørgensen

Tobias Drevland Lund

Mímir Kristjánsson

Sofie Marhaug